

Budapest

József-körút 29. sz.

A KÍTARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ EGYESÜLET HETILAPJA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:

Helyben és vidéken postaküldéssel 12 korona.

Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál* 2000 koronára vannak biztosítva.

A »Kírtás« című jótékonsági egyesület alapszabályait a nagymagyar királyi Belügyminiszterium 48.314.900. szám alatt jóváhagyta.

Az egyesület igazgatósága:

Elnök: *benedekfalvi Dr. Luby Gyula* máv. titkár és ügyész.Igazgatók: *Kubik Béla* orsz. képviselő, *Fábián Lajos* mérnök, *Ilkey László* székesfevárosi hiv. főnök, *Dr. Bankos Károly* máv. f., *Vécsey Frigyes* máv. altiszt, *Horváth István* mozdonyfőszereelő.

Az egyesület tagjait illető kedvezmények.

A tagsági jogosultság első évében:

a) Baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona baleseti segélyben.
 b) Baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában egy meghatározott százalék szerinti összeggel kárpóttatik.

A második évben:

a) Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első évben.
 b) Ha a tag elhal, az általa a belépéskor megnevezett kedvezményezettnek 500 korona halálzási segély fizetetik.
 c) Ha a tag neje elhal, a férjnek 300 korona halálzási segély fizetetik.
 d) Ha a tag 4 héten túl beteg, 6 héten át hetenkint 10 korona betegsegélyre tarthat igényt.

A harmadik évben:

a) Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első és második évben.
 b) Ha a tag elhal, a tag által a belépéskor megnevezett kedvezményezettnek 1000 korona halálzási segély adatik.
 c) Ha a tag neje elhal, a férjnek 300 korona fizetetik.
 d) Ha a tag 4 héten túl beteg, 6 héten át hetenkint 10 korona betegsegélyre tarthat igényt.

A negyedik évtől kezdve:

a) Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első, második és harmadik évben.
 b) Ha a tag elhal, a tag által a belépéskor megnevezett kedvezménye-

zettnek 2000 korona halálzási segély fizetetik ki.

c) Ha a tag neje elhal, a férjnek 500 korona fizetetik.

d) Ha a tag 4 héten túl beteg, hetenkint, 6 héten át, 10 korona betegsegélyre tarthat igényt.

Ezek képezik a biztosítottaknak *A)* csoportját, míg azok, akik a *B)* csoportba óhajtanak belépni, az itt felsorolt pénzbeli kedvezményeknek csupán felét kapják.Ezen kedvezmények ellenértéke fejében az utóbbi csoportba belépők az első évben havi két korona, a második évtől kezdve havi 2 korona 50 fillér tagsági díjat, az *A)* csoportba belépők pedig az első évben szintén havi 2 korona, a második és a következő években havi 5 korona tagsági díjat fizetnek.

Ezen kedvezményekben a tagok mindaddig részesülnek, amíg az egyesület tagjai maradnak; a balesetbiztosítás azonban a 60 éves életkor betöltése után megszűnik.

Azok, kik az egyesületbe való belépéskor már 45-ik életévüket elérték, a fent felsorolt kedvezményeknek csak felét kapják.

Aki 55-ik életévét elérte, az egyesületbe fel nem vétetik.

Mindezekon felül úgy az *A)*, min a *B)* csoportba tartozó tagoknak a következő kedvezményekre van igényük.

Peres és perenkívüli ügyekben csupán a készkiadások felszámítása mellett ügyvédi képviselőben részesülnek.

A »Kírtás« című hetenkint megjelenő lapot díjtalanul kapják.

Az egyesület minden egyes tagja 60 éves koráig állandóan biztosítva van baleset ellen.

Minden baleset, megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, okvetlenül bejelentendő.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Firondits István főkalauz urnak, Szolnok. Magán uton történt kérdésére értesítjük, hogy az egyesület vagyona a mult számunkban a felügyelőbizottság jegyzőkönyvében kitüntetett, s az egyesület pénztárában *tényleg talált 1081 korona 73 fillér készpénz és 695 korona értékkel s a hazai első takarékpénztárnál 5362. és 3978. számú könyvecskének tanúsága szerint gyümölcsözőleg elhelyezett 21.748 korona 45 fillérrel együtt, jelenleg 23.525 korona 18 fillért tesz ki.*

Kötvényszámok bejelentése. Már ismételt felkértük a tagokat, lapunk hasábjain is, hogy a tagsági díjak beküldése alkalmával a kötvényszámot (tagsági számot) a cheque-lapon minden egyes esetben kitüntetni sziveskedjenek. Sok egyforma

nevű tagtársunk van, s nem ritkán megesik az is, hogy azok valamelyike nem a rendes lakóhelyéről küldi be hozzánk a pénzt, hanem más állomásról. Ilyenkor azután nehéz megállapítanunk, hogy például melyik Nagy Jánosnak a tagsági illetékét kaptuk kézhez; a 297. számú, a 2319. számú, vagy a 3012. számúé-e? (Csak példaképpen hozzuk ezt a nevet és ezeket a számokat, nehogy tehát bárki is czélzást lásson bennük.) Az ilyen eljárásból azután lehetetlen, hogy zavarok ne támadjanak, már pedig az ilyen zavaroknak az elkerülése nem a vezetőségnek és nem a tagoknak érdeke csupán, de érdeke az egyesületnek magának. Kérjük tehát, hogy a cheque-lapra a kötvényszámot (tagsági számot) minden egyes esetben ráírni sziveskedjenek.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek.

Lapunk 44. számában kimutatott segélyösszeg 16.150 korona.

Balesetsegélyek.

Lapunk 44. számában kimutatott segélyösszeg 14.506 korona 66 fillér.

Ujabb segély:

3463. Gaál Ferencz, máv. munkás, Budapest, balkéz mutató-ujj első izületének megmerev. után 180 kor.

Betegsegélyek.

Lapunk 44. számában kimutatott segélyösszeg 5255 korona.

Olvasóinkhoz.

Folyó évi november hó 1-ével új előfizetést nyitunk lapunkra mindazok számára, akik egyesületünknek nem tagjai, de akik úgy a balesetbiztosításnak kedvezményében, mint egy komoly és tartalmas hetilap hasznos, szórakoztató olvasmányában részesülni akarnak.

Nem egyesületi tagok részére a lap előfizetési ára havonként egy korona. Ennek ellenében megkapják az előfizetők a minden vasárnap megjelenő lapot, és a »Nemzeti Baleset-Biztosító Részvénytársaságnál« 2000, azaz kettőezer koronáig vannak biztosítva, halált okozó vagy állandó és teljes munkaképtelenséggel járó baleset ellen, szintugy ezen 2000 korona arányában minden olyan baleset ellen, amely részleges, de állandó rokkantságot okoz. Erről a biztosításról minden előfizető — aki nem a »Kitartás«-egyesületnek tagja — egy külön biztosítási kötvényt kap.

Ezen lapelőfizetés nem tévesztendő össze magával az egyesületi tagsággal. Mert az egyesületi tagok úgy mint eddig, továbbra is díjtalanul kapják a lapot és az azzal járó összes kedvezményeket. Akik pedig még nem

egyesületi tagok, de a lap élén felsorolt kedvezményeket óhajtják elérni, azoknak nem elég csak magára a lapra előfizetniök, hanem szabályszerű felvételi igazolvánnyal az egyesületbe való felvételt kell kérelmezniök.

Egyesületünknek minden egyes tagját felkérjük, hogy a lapot minél szélesebb körökben ismertessék, megkedveltessék és ezzel nemcsak az egyesületnek, hanem önönmaguknak is hasznot hajtsanak. Mert az egyesületnek terjeszkedése és megerősödése minden egyes tagnak megerősödése egyuttal. Különösen a bizalmi férfiakat kérjük, hogy úgy a lapnak, mint az egyesületnek érdekeit ebben az irányban is karolják fel és terjesszék, a kellő felvilágosításokat, útbaigazításokat minden irányban megadják s a lap külön előfizetési díjait szokásos úton juttassák az egyesület pénztárához.

Ujból hangsulyozzuk, hogy nem egyesületi tagok részére az előfizetési díj — baleset ellen való biztosítással egyutt — havonként egy korona, negyedévenként három korona, félévenként hat korona, egész évre pedig tizenkét korona.

A figyelmetlen olvasókhöz.

Egyesületünk tudvalevőleg nem tart sem ügynököket, sem egyéb fizetések szerzőket. Hogy miért nem tart pedig, az már ismételtten és eléggé bőven lett kifejtve, megmagyarázva.

Tart azonban ezek helyett egy heti közlőnyt, amely hivatva van arra, hogy az ő érdekeit sokkal jobban és sokkal megbízhatóbban képviselje, mint az ügynökök bármely fajtája. Ez a hetilap közli a tagokkal, hogy az egyesület életében minő behatóbb változások, fontosabb események fordulnak elő, ez tudatja mindenkivel, akiket megillet, hogy az egyesület miképen felel meg a maga hivatásának, a segélyezésnek.

De még más egyéb is ez a közlőny. A tagtársak igen nagy részének szórakoztatója, ugyszólván egyetlen szellemi tápláléka, melyet várva-várnak a szombati nap folyamán, hogy vasárnapjukat vele kellemesen (vagy kellemetlenül) eltölthessék.

Már ki hogyan. Mert ahány ház, annyi szokás. Ahány ember, annyiféle az izlés. Tudjuk mindannyian nagyon jól, hogy nincs ujság, nincsen könyv, vagy bármiféle irodalmi termék, amely mindenkinek egyformán tetszenék. Megtapasztaltuk ezt saját magunkon és megtapasztaltuk a mi lapunkon is.

Amikor hoztunk regényt, az egyiknek nem tetszett a dolog, csak azért, mert hogy a regények hosszúak is, meg folytatásokban is jelennek meg. Amikor nem hoztunk regényt, a másik rögtön előállt a maga panaszával — meg a feleségeével — hogy micsoda ujság az, amelyikben még egy rongyos regény sincsen?

Amikor közöltük a hét krónikáját, az egyik kifakadt, hogy mirevaló dolog, ilyenekkel tölteni meg a lapot, mikor ugyanis olvas mindenkinek ujságot és ismeri a világ folyását. Amióta abbahagytuk ezt a rovatot, a másik panaszra fogta a dolgot, hogy hát már olyan hetilapot adunk mi a kezébe, amelyikből még azt sem tudja ki, hogy hány hét a világ?

Amikor közlünk vasuti cikkeket, a vasuti tagtársak hálálkodnak és dicsérnek bennünket, a többiek meg amugy magukban olyat kívánnak nekünk, ami lehet minden, csak nem jó. Amikor nem közlünk vasuti cikkeket, az olvasóink szerepet cserélnek — de a jó kívánságok is.

Egyik a szomorú tárczát szereti, másik a vígat. Egyik csupa versben szeretné látni a lapot (még tán a segélyezési kimutatást is),

másik szidja a mivoltunkat, ha valamelyik kebelbeli költőnknek rímekbe foglalt keserveit csak megpillantja is.

Hát ezek mind nagyon természetes és mind nagyon megszokott dolgok. Ugy van velük minden ujság, amelyeknek olvasói annyi mindenféle társadalmi körből és rétegből verődnek össze. Bennünket nem aggaszt ez, nincs is okunk reá, hogy fájjon miatta a fejünk. Minek, mikor úgy sem tudunk segíteni rajta?

Hanem hát van ennek a mi ujságunknak egy része, amelynél nagyon is kell ügyelnünk arra, hogy mindenki, kivétel nélkül, azt jól megértse. Ugy megértse tudniillik, ahogyan az megiratott és nem úgy, ahogyan az ő saját külön eszejárása ezt tőle megkívánja.

Ez a rész pedig: az egyesületi ügyekre vonatkozó közlemények.

Sajnos, de meg kell mondanunk, hogy a tagok egy része mintha el sem olvasná soha az abban foglalt hiradásokat. Vagy ha el is olvassák, olyanokat magyaráznak ki belőlük, amik azokban nemcsak hogy nem voltak megírva, hanem éppen ellenkező értelemben voltak megírva. Az ilyen felületes olvasók azután sok mindenféle hiábavaló dolgot okoznak az egyesület vezetőségének, képtelenségekkel traktálják magukat is, az ismerős tagtársaikat is.

Csak egy dolgot akarunk megemlíteni, ami legutóbb történt.

Lapunk 43. számában leközlöttük — mi-ként ez kötelessége egy ilyen lapnak — az október 20-iki választmányi ülés lefolyását. Irtuk pedig abban a tudósításban egy helyütt a következőket:

»A választmány ezek után a maga részéről a következő határozati javaslatokat fogadja el és ajánlja az igazgatóságnak tanulmányozás és lehető érvényesítés végett figyelmébe.«

Következtek ezután a vonatkozó javaslatok. És mi történik?

Annak daczára, hogy tisztán, világosan megírtuk, hogy ez a bizonyos öt pont még csak indítvány, csak javaslat, melyet az igazgatóságnak előbb még át kell tanulmányoznia — már is jöttek tagok, akik követelték, hogy ők úgy fizethessenek, ahogyan ott a 2. pontban említve van.

Hát kérjük igen szépen. Mindenkinek tudnia kell, hogy az alapszabályoktól eltérniök nem szabad sem a tagoknak, sem az igazgatóságnak. Mindaddig, amig valamely indítvány, javaslat nem lett az igazgatóság által elfogadva s a miniszterium által, mint módosítás, jóvá nem hagyatott, a jelenlegi alapszabály határozatai a mérvadók. Ne tessék

tehát senkinek összetéveszteni a kettőt. És ne tessék követelni olyasvalamit, ami az alapszabályokban még nincsen benne.

Majd ha jónak fog elismertetni vagy az egyik, vagy a másik pont, majd bele jön az is az alapszabályokba. De addig, amíg ez nem történt meg, addig az senkire sem kötelező.

Az egyesület érdeke, és minden egyes tagnak az érdeke kívánja, sőt követeli, hogy a hivatalos közleményekből senki mást ki ne olvasson, mint ami ott tényleg megírva van.

Egyébiránt pedig — béke legyen velünk. Akinek nem inge, ne vegye magára.

A veszettség gyógyítása.

Egy pusztító vész, mely névtelen rettegés tárgya milliók előtt, mely a halál szomorú folyamatát az undor vonásával tetőzi be, megfosztva minden emberi és erkölcsi emelkedettségétől, mely az utolsó percek komoly ünnepélyességét jellemzi s az állat színvonaláig süllyesztve alá a tehetetlen szenvedőt. A természet mély és igaz elvét, hogy mindenki úgy hal meg, amint élt s a nemesen végzett életből kiröppent lélek nyugodt méltósággal kell hogy ott hagyja porhüvelyét, még a halál sem zavarván harmoniáját — kegyetlen gúny tárgyává teszi e szörnyű kór, a veszettség, mely nem a test egészségével való visszaélésnek méltó büntetése, hanem szerencsétlen véletlen szándéktalanul felidézett folyománya.

Ha valaki, az emberiség jólétén munkálkodó, úgy az bizonyára örök hálára kell, hogy kötelezze embertársait, ki a tudomány eszközeivel legyőzni segíti a társadalom e közös retteget rémét. A könyvnyomtatás feltalálása óta nincs a civilizáció nagy vívmányai között egyetlen egy se, mely fontosabb volna eredményeiben ez egynél s méltóbb arra, hogy képzetek és tudatlanok, kunyhók és paloták lakói közt ismeretessé tegye nevét annak, aki minden várakozást felül muló sikerrel sikerrel szentelt éveket e kérdés megoldására — a geniális francia tudós — Pasteur Lajosnak.

Ismerték és rettegték a veszettséget már a legrégibb korban, az egyiptomiak, zsidók, görögök s rómaiak is. Arisztoteles úgy írja le, mint az ebeknek beteg állapotát, melyben azok dühössé lesznek s a mely állatot megharapnak, az megvész. Csak az a különös, hogy míg Arisztoteles szerint a betegség minden állatnál halállal végződik, a megharapónál és megharapottnál egyaránt, addig az emberre nézve nem találja veszélyesnek. Későbbi görög és római írók azonban már az emberek veszettségéről is tesznek említést s annak gyógyításáról is írnak, így Galenus, Coelius Aurelianus, stb. Ma már tudjuk, hogy a veszettség az egész világon előfordul s a kutyák, rókok és farkasok veszettsége sokszor járványszerűleg lép föl s nagy pusztításokat okoz. Így észlelték ebdüh-járványt legelsőbb 1586-ban Felső-Olaszországban, majd 1712-ben hazánkban és Törökországban. Hamburgban 1851—52-ben 267 ebdüh-eset lett följegyezve, Bécsben 1873 és 76-ban észlelték, 1872-ben pedig Karinthiában a rókok közt pusztított nagyban a veszettség.

A közönség nagy része azonban még a veszett-

ség tüneteiről sem bir megfelelő fogalmakkal, azért bevezetésül néhány szót kell szólnunk az ebdüh jellemző vonásairól, amint azok az ugynevezett lappangó időszak után nyilatkoznak, mely lappangó időszak macskánál 14—30 nap, lónál 30—60 nap, szarvasmarhánál több hónap, juhánál s kecskénél egy hónap, s így tovább.

Az ebdühnek két alakja van: 1. a dühöngő veszettség, 2. a csendes veszettség. A dühöngő veszettség ismét három időszakra oszlik: a bús-komorság, az izgatottság és a hűdés szakára. Az első időszakban az állat egészen megváltozik, szomorú, durczás, barátságatlan lesz, elbujik, étvágya nincs, gazdájának nem engedelmeskedik s mindenféle tárgyakat, fát, vasat, rongyot nyel. Ez időszak 2—3 napig szokott tartani, s ha ilyenkor a beteg állatot eltávolítjuk, sok szerencsétlenségnek elejét vehetjük.

A második időszak fokozódó nyugtalankodásban, izgatottságban árulja el magát. Az állat ide-oda szaladgál, tépi a függönyöket, falra ugrál, majd figyelve megáll, aztán felvonit, mintha hallucinációkban szenvedne. Hangja ekkor már rekedt, csaholása rikácsoló, alsó állkapcsa lelóg, száját hab lepi és sokszor nyelve is kilóg. E mellett mindig nyel, mintha valami torkán akadt volna. Szeret elkóborolni hazulról, s ilyenkor legharapósabb. Téves hit azonban az, hogy az állat kerülné a vizet; ellenkezőleg, néha mohón iszik, sőt a vízbe bele is ugrik. Tekintete merev, mindennek neki megy, s szemei lázasan fénylenek. Ez izgatottsági szak tartama 3—4 nap.

Végre a hűdés szakában az állat lesóványkodik, szőre piszkos, borzas, szemei üvegesek, járása tántorgó egész testében reszket, görcsösen rángatózik s 5—6 nap alatt kimul.

A csendes veszettség kórképe csak abban különbözik az előbbentől, hogy az izgatottság szaka hiányzik benne, s gyorsabban foly le. S mivel sokan ez esetben nem is ismerik fel a veszettséget, ez az óvakodást igen megnehezíti. Rókok, farkasok, borz, görény, sakál, hiéna, macska, ló, szarvasmarha, juh, kecske, házinyul és sertés veszettsége teljesen hasonlít a kutyákéhoz. Baromfiak is megkaphatják s ilyenkor nyugtalanná válnak, tolluk felborzolt, csőreikkel, karmaikkal ide-oda támadnak, karmolnak, s az embert is fenyegetik.

Ami már most a veszettség fertőző hatályát illeti, úgy tapasztalták, hogy veszett állatok husának élvezete nem veszedelmes. Thouverin francia orvos például veszett marhának husából beefsteakot készített s azt nyugodtan elköltötte, anélkül, hogy baja lett volna. De nem fertőző a veszett állatok teje sem. A veszettség mérge mai ismereteink szerint az állat nyálához, véréhez, nyálmirigyeihez, agy- és gerinczvelőjéhez van kötve. Oltásokat ez anyagokból más állatokba, oly célból, hogy azok a veszettséget megkapják, már régen tettek Pasteur előtt. De még e mérge hatálya is csak akkor fogékony, ha bőrtől védetlen nyílt helyekre, tehát sebekre vitetik által. A legkisebb harapás vagy karczolás elég a mérge bevándorlására, ellenben hatástalan marad e mérge még a szem köthártyáján is. Fontos mozzanat még az is, hogy fertőzés, illetőleg oltás által átvihető a betegség állatról emberre, s emberről állatra, viszont állatról állatra is, de emberről emberre átvitt betegségről nincs tudomásunk s ezért indokolatlan a veszett embertársainktól való tulságos irtózás.

Mindenki ismeri az a közhitet, hogy veszett

állat harapása után a veszettség 9 nap, 9 hét, 9 hónap, 9 esztendő alatt tör ki okveilenül. Fölösleges mondani, hogy ez állítás minden alapot nélkülöz. Először is pontos statisztikai számításra támaszkodva bizonyosra vehető, hogy nem minden veszett állat harapása feltétlenül fertőző, sőt általában a megmartaknak csak 8 százaléka kapja meg a betegséget. A mi pedig a lappangó időszak tartamát illeti, ez átlag 1 és 3 hónap között ingadozik s ha némely tudósok 10, 18, sőt 20 évről is irnak, ezeknek nem adható feltétlen hitel. Befolyást gyakorol azonban a lappangás tartamára a kor is, mert ifjabbaknál rövidebb, idősebbeknél hosszabb. De befolyást gyakorol magára a fertőzés lehetőségére is a harapás helye, terjedelme stb. Bouley szerint arczon történt harapások a legveszélyesebbek, továbbá kisebb sebek veszedelmesebbek a nagyoknál.

Embereknél a betegség lefolyása általában hasonlít az állatoknál tapasztaltnak. Ép úgy megvan a három időszak, csak hogy még borzalmasabb, szárandóbb jelekben nyilatkozik.

A búskomorság időszakát itt még fokozza a borzasztó betegség tudata. A beteg kerüli a társaságot, izgatott, ingerült lesz, álmából felrebben, étvágya nincs, a harapás helyén bizsergést érez, Két-három nap múlva átmevgy betegsége a második időszakba, ingerlékenysége fokozódik, érverése gyorsított, fény és zaj iránt nagyon érzékeny lesz Majd légzési és nyelési görcsök lépnek fel. Tulajdonképeni víziszonyról azonban szó sincs. A legtöbb beteg megissza a vizet, tejet és orvosságokat, csak hogy nagy kínok között, mert minden nyelés görcsöket vált ki a nyeldeklő izmaiban.

Néha folytonos nyáladzás, állkapcsok görcse és fogcsikorgatás is járul a felsorolt tünetekhez. A beszéd akadozó, dadogó, a beteg egész testében reszket, sőt deliriumai vannak s nem ritkán valóban dühöngővé válik, kit le kell fogni, hogy véresre ne verje magát; azt azonban, hogy harapni akarnának, bátran költeménynek lehet bélyegezni. 1—2 nap múlva áll be a bénulás szaka. A beteg csendesebbé lesz, nem nyul már torka felé, mintha beleakadt darabot akarna onnan eltávolítani, de reszketése időnkint görcsös rángásokká fajul, léleklése mind nehezebbé válik s egy erősebb fuladozó roham véget vet életének.

Vannak esetek, midőn a veszettség merőben képzelt valami és nem egyéb mint nagy foku idegesség, sőt tekintélyes orvosok is léteznek, így Lorinser bécsi kórházi igazgató, kik általában minden veszettséget a tulságos félelem és rettegésből származott idegbajra vezetnek vissza. Ha ezt nem fogadjuk is el, az kétségtelen, hogy van faja a veszettségnek, mely az igazival teljesen azonos tüneteket mutat és még sem egyéb az ideges emberek képzelődésénél. A francia Trousseau két ilyen esetet említ; egyiket egy Joupitre nevű földbirtokoson észlelte, kit kutyája megharapott, veszettségre mutató tünetek közt; pár hónap múlva, husvét vasárnapján bő ebéd után egyszerre csak rosszul érezte magát, fölugrott s azt kiáltotta: fogjatok meg, veszett vagyok! És csakugyan elkezdett félrebeszélni, nyelni, inni nem tudott. Felesége azonban nem vesztette el léleklését, azt hitte, hogy legfőlebb gyomrát terhelte meg s nyeldeklőjét egy előkapott ludtollal kezdte csiklandozni, s ime az operáció sikerült, a férjnek semmi baja sem lett.

Más alkalommal egy párisi törvényszéki elnök

lovagolt ki, míg kutyája fel-felugrándozva kísérte. Egyszerre egy szembejövő birkanyáj közé rontott, s azok közt többet megharapott. Erre a kutya kinezése is egészen megváltozott, rendkívül nyugtalan volt, még néhány tehenet s kutyát is megharapott s végre átuszva egy patakot, eltűnt. Néhány nap múlva kimultan találták; a megharapott állatok közül pedig néhány megveszett. Az elnöknek most eszébe jutott, hogy a kutya az ő kezét is megnyalta s mi több, kezén épen karczolások is voltak. Irtózatossá félelem fogta el, nem tudott hozzányulni a vízhez, abban a hitben, hogy meg van veszve. Orvost hívtak, s mikor vélt betegsége már 10 napig tartott, ezek mondták neki, hogy már csak azért sem lehet veszett, mert akkor már több nap előtt meg kellett volna hálnia. Mikor az orvosok nyomtatásban előmutatták neki, hogy a veszettség lefolyása csak 3—4 napig tarthat, összeszedte magát s lassankint lecsillapodott; azóta sem tört ki rajta a veszettség.

Talán a mondottak után könnyebben érthető lesz az az eljárás, melyet Pasteur a veszettség gyógyítására a himlőoltás analogiájára praeventive alkalmaz. Tudjuk, hogy Pasteur eljárása egyszerűen azon az elven alapszik, hogy a veszettség mérget többszörös átoltások által annyira szelidítse, hogy az védő oltásokra alkalmas legyen. E célra Pasteur veszettségben meghalt ember gerinczvelőjéből egy kis darabkát házi nyul kemény agyburokja alá helyez, trepanatio, azaz agylékelés útján. A nyílás felett a sebszélek egyesítettnek, az állat élve marad, de 15 nap után a veszettség kitör rajta. Most az elhullott állat gerinczvelőjéből újra egy második, harmadik, negyedik s még több nyulat olt be, úgy hogy ezeknél a lappangás időszaka mind rövidül, míg végre a 60-ik állatnál csak 7 napra száll le. Az elhullott házi nyulak gerinczveleje ragályzó. Ezekből néhány centiméter hosszú lebernyegeket vág le, azokat üvegcsékben kiszáritja. Ámde ezeknek a kiszáritott gerinczvelőknek ragályossága bizonyos idő múlva megszélidül, sőt idővel el is tűnik, úgy hogy kutyákat ilyen feloszlattal anyaggal beoltva mindennap, kezdve a legrégebb, tehát leghatálytalanabb gerinczvelőtől a legújabbig és legfertőzőbbig — idővel ellenállóvá lehet tenni, úgy hogy a legerősebb mérget sem fog többé rajta.

Ötvenszer tett Pasteur előbb állatokon kísérletet, míg végre eredményében oly biztosnak érezte magát, hogy emberen is alkalmazhatta fölfedezését, első évben egy Meister nevű pásztorfiun, kiről sokat irtak annak idejében a lapok, s ki ma is még egészséges.

Természetesen fontos körülmény az is, hogy az ebmarás után legalább harmincz napon belül vegye igénybe a megmart az orvosi segélyt, mert ez idő után már maga Pasteur sem segíthet a betegnek. Mindeddig Pasteur összes betegek közt csak egy leány halt meg az ebdühben, az is azért, mert 37 nappal a marás után jelentkezett s már Pasteur fel sem akarta venni. Pedig akkor már több mint 200 szerencsétlen fordult meg keze alatt s köztük egy pár magyar ember is, kik messze földről keresték fel bizalommal az emberiség e nagy jötevőjét.

Az »École Normale« melletti helyiségben foly reggelenként a műtét, melyet nem Pasteur végez, mert neki nincs orvosi oklevele, hanem utasításai szerint dr. Gaucher. A laboratórium látogatója itt láthatja azokat a házi nyulakat, melyeket Pasteur khloroformizálva beolt. A mester, ki maga a meg-

testesült szelidség és gyöngédség, lehetőleg enyhíti szenvedéseiket. Maga a tulajdonképeni művelet különben alig is okoz némi kis fájdalmat. A védoltás 8—10 napig tart, s mint dr. Babes, a Pasteur eljárása tanulmányozására kormányunk által kiküldött fiatal orvos előadja jelentésében, egy órával a beoltás előtt Pasteur elővesz egy 14 nappal előbb felakasztott gerinczvelőt, abból 1—2 centiméter hosszú darabot levág s azt kis üvegben 20 gramm bouillonnal összerázza. Ugyanazt teszi a 13, 12, 11, 10, 9, 8, 7, 6 és 5 nap előtt nyert és szárításra felakasztott gerinczagygyal. Minden nap a kar más-más oldalán történik az oltás.

Nem nehéz előrelátni, hogy ily eredmények után a védhimlő-oltó intézetek mintájára sietni fognak mindenütt veszettség ellen oltó kórházakat is felállítani s az emberiség megszabadul egy rettegett ellenségétől, mely oly sok nyomoruságot okozott már. Pasteur nevét pedig hálás tisztelettel fogja emlegetni a késő utókor is, ha olvasni fog azokról a rémes esetekről, melyeknek irtózatához képest a halál gondolata is csak megnyugtató lehet.

A tej fertőző képessége.*)

Sokszor olvasunk az ujságokban tejjel történt mérgezésekről, melyek némelykor halálos kimenetelűek. Ilyenkor első kérdés az, hogy miképen idézhette elő a tej a megbetegedést. A felelet az, hogy vagy mérges anyagok voltak a tejben, vagy fertőző csirákat — bakteriumokat — tartalmazott. E bakteriumok a tejbe vagy a tőgyön belül, vagy a tőgyön kívül kerülhetnek, mert a tej ugyszólván melegágya a fertőző csiráknak. A bakteriumok mesterséges tenyésztésére laboratorikumokban is a tejet használják, mint kitünő tápanyagot.

A tejben előforduló bakteriumok két főcsoportba oszthatók. Szapofitákra, azaz olyanokra, melyek a tej rendes lakói és ártalmatlanok az ember egészségére, másrészt olyanokra, amelyek ártalmasak, ezek a patogén bakteriumok. Ez utóbbiak körül fontosabbak, amelyek a tőgyön belül kerülnek a tejbe. A bakteriumok a tőgyön belül vérzés, vagy elhalás folytán kerülnek a tejbe.

Egyes bakteriumok, pl. a bivalyvész okozói a vérből átmennek a tejbe, mely esetben persze a tej továbbítja a fertőző anyagot, és újból meg újból való mesterséges átojtás történik abba a szervezetbe, mely az ilyen tejet élvezte. Himlőbeteg állatok teje a kiütés tartama alatt fertőző még akkor is, ha a tőgy egyébként egészséges. Ilyen tejnek forgalomba hozatala tilos.

A gümőkórnak az emberiség közt való borzalmas terjedésében a tejnek kétségkívül fontos szerepe jutott. Bár neves tudósok megállapították, hogy a tuberkulózis okozója a vérből átmege a tejbe, mégis azt tartjuk irányadónak, hogy csak a gümőkór külső jelenségeit is mutató állatot zárjuk ki a tejtermelésből, mint amelynek teje minden körülmények között fertőzőképes.

Az ugyancsak genyedést okozó szőlőfürtszerű coccus sem ritka a tejben. Ez a tőgyön belül kerül a tejbe, mikor is a szopós állatok fertőzése jön létre. Jól ismerik gazdáink az »ujszülött bénülés« nevű betegséget.

Hamburgban 134 tifuszmegebetegedés közül 61

*) »Közélelmezés.«

eset egy bizonyos helyről származó tejnek élvezete után történt fertőzésből eredt. A tejben olyan bakteriumok is szaporodhatnak, melyek annak színét, szagát megváltoztatják. Így hallunk aztán aludt tejről, kék, piros, sárga, keserű tejről stb.

Figyelmeztetnünk kellett a tej esetleges bakterium tartalmára, mert alig ismerünk tápláló szert, mely az emberi háztartásban fontosabb volna, mint a tej. De nem szabad felednünk, hogy a szopós állataink első és ezidőben kizárólagos tápláléka szintén a tej. A tejnek ellenőrzése egészségi szempontból sok tekintetben támogatni fogja azok áldásos és ma már széleskörű munkáját, kik a gümőkór terjedésének megállítására csoportosulnak. Ez az a kérdés, melynek megoldásához még az utolsó ember jóakarata is szükséges. Kiki annyit lendíthet az ügyön, amennyit a maga hatáskörében kioktatással, példával és szigorral tehet.

A balogok és a kétkezesekről.

»A kétkezesnek igen nagy előnye van a többiek felett, mert mindkét kezével és egyforma ügyességgel végzi azt, amit balogok és a jobbkezesek csak egy kézzel csinálnak.«
Lenorm.

Két pénzdarabot tesznek elének az asztalra. Mindkettő egyenlő távolságra van tőlünk. Melyikhez fogunk nyulni. A jobbkezes bizonyára azt veszi el, amelyik jobbra van tőle; a balkezes, vagyis a balog, vagy suta pedig a baloldalon levő után fogja ki-nyújtani kezét.

Ugyanez az eset áll a labdarugásnál is, mert aki suta, az rugásra is a ballabát fogja használni. Sokan elmélkedtek már e tünemény felett; foglalkoztak vele a legnagyobb természettudósok, többek között Cuvier, Milne, sőt maga Darwin is, és legnagyobb részt az ösztön, átöröklés vagy szokásban találták magyarázatát.

Ki magyarázza meg, hogy a gyermek, aki először nyújtja ki kezét valami játék vagy gyümölcs után, miért veszi azt el jobb kezével és nem a ballal, és miért ismétli azután ezt minduntalan?

Tény az, hogy a természetben két teljesen egyforma dolog nem létezik; azt szoktuk mondani, hogy »ugy hasonlít hozzá, mint egyik tojás a másikhoz«, pedig ha figyelmesen vizsgálunk, súly- és alakméretet csinálunk, akkor bizonyára azon tapasztalatra fogunk jönni, hogy még a tojások között sem találunk soha két teljesen egyformát.

Miután pedig az átöröklés divatos tanának alaposágában kételkedni nem lehet, mert hiszen igen sok esetben szomorú példák győznek arról meg bennünket, hogy nemcsak a testi sajátságok, de még az erkölcsi tulajdonságok, bűnre való hajlamok, sőt a szellemi képességek is átörökölközhetnek: ennél fogva igen valószínű, hogy a használat folytán erősebben kifejtett jobbkézzel bíró apának gyermeke átörököli ezen testi különbséget, s már születésekor izmosabb, erősebben kifejtett jobb kézzel jön a világra.

Igen természetes tehát, hogy a csecsemő az első kísérletnél azon kezével fog az elébe tartott tárgyhoz nyulni, amelyikben jobban bizik, s amelyikben több erőt érez; hiszen azért akarja elvenni a tárgyat, mert vágyik utána, s birni, megtartani akarja azt. A sikerült kísérlet azután felbátorítja, ismétli a mozdulatot, amely szokássá válik nála, s így jobb keze fejlődni fog a bal rovására, s erősebb, ügyesebb lesz, mint emez.

Az erősebb fa elnyomja a gyöngébbet, sőt ugyanazon fának egyes gallyai, amelyek több hajszálcsovön szívják a táplálékot — jobban kifejlődnek és erősebbek lesznek a többiek rovására.

Ép így van az emberi testnél, ahol a jobb-kéznek a folytonos használat, a gyakorlat adja meg táplálékát.

Tagadhatatlan, hogy *Lenorm*-nak igaza van, midőn kiemeli, hogy a kétkezesek mily nagy előnyben vannak azok felett, akik csak egyik kezükkel tudnak ügyesen bánni és dolgozni.

Hiszen jól tudjuk a történelemből is, hogy Kinizsy Pál két karddal *dolgozott* s két kézzel aprította a törököt. Az is bizonyos, hogy igen sok olyan mesterség van, amelyeknél mindkét kéz egyforma használata csaknem nélkülözhetlen.

Hány ember van, aki jobb karját baleset folytán elveszti, s a szükség és a hosszas gyakorlat megtanítja őt arra, hogy idővel balkezével pótolja a jobbát és mindazt, amit előbb csak jobb kézzel tudott megcsinálni, a ballal csaknem olyan jól elvégezhesse.

Sokkal czélszerűbb azért a gyermeket már a bölcsőtől kezdve arra szoktatni, hogy mindkét kezét egyformán használja.

Amerikában — ahol minden czélszerű intézmény legelőbb meghonosodik — már is divatba jött a gyermekeknek ily módon való nevelése, s már a bölcsőben szoktatják arra, hogy egyformán használja mindkét kezét.

A folytonos gyakorlat azután arra képesíti őket, hogy az átöröklés folytán gyöngébbnek teremtett balkezüket is ép oly erővel és ügyességgel használhassák, mint a másikat.

Igen jól teszik tehát a magyar szülők is, ha e tekintetben az amerikaiak példáját követik.

L. Gy.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

A kecskeméti vasuti árvalház czéljaira ujabban a következő adományt vettük:

Till Pál, máv. vonatmálházo, Hatvan	korona	— 60
A lapunk 41. számában kimutatott összeg ...		402.32

Eddigi összes gyűjtésünk 402.92

Milliomos-szeszély. A leggazdagabb amerikai földesurak egyike, Mr. Morton családjával együtt rendszeren a birtokán, kastélyában lakott, mert a nagyvárosi élet zajától megszömlött. Csakis időnként, kivételesen, leginkább színházlátogatás czéljából utazott családostul a közelebb fekvő nagyvárosok valamelyikébe, de nemsokára ezeket az utazásokat is meguntta. Hogy tehát még az ut fáradalmától is megkímélje önmagát és hozzátartozóit és nehogy a műélvezetekről kénytelen legyen lemondani: kastélya szomszédságában építtetett magának egy külön színházat, közel egy millió dollárért. A hatalmas épület homlokzatán most ez a felirat hirdeti a milliomos gazda szeszélyét: Morton Opera House. A felavató előadáson elsőrendű amerikai színészek játszottak a rendesen is magasabb honoráriumért. A primadonnának egy föllépésért 2000 dollárt fizetett Morton — de nem tapsolt neki. A szokásos hódolatnyilvánítástól, vagyis a tapstól való tartózkodását azzal okolta meg, hogy ő az elismerését — dollárokból fejezi ki.

Mibe kerülnek a háborúk? A párisi *Lanterne* szerint a lefolyt ötven esztendő háborúi óriási összegeket emésztettek föl. Nevezetesen: az 1854-iki krími háboruban 150.000 ember esett el s 50.000 milliárd forintba került; az 1864-iki dán háboru 3000 emberrel és 87 millió forinttal, az 1866-iki osztrák-poros háboru 45.000 emberrel és 800 millió forinttal, az 1870—71-iki francia-német hadjárat 215.000 emberrel és 2 milliárd 800 millió forinttal, a dél-afrikai hadjárat 40.000 emberrel és 2 milliárd forinttal szerepel a nemzetek veszteség-számláján. A sorozatban nincs benne az adui csata, melyben az olaszok harczoltak Menelik katonáival s a franciaíak tokingi és madagaszkári hadjárata, valamint Napoleon kínai hadjárata, a mostani kínai háboru, Garibaldi hadjárata, az angol-afganisztáni háboru stb. De már a fönt elősoroltak is. 748.000 embert és 18 milliárd 937 millió forintot jelentenek.

Drága ebédek. A híres párisi Biognon-féle vendéglő egyik főpinczere beszéli, hogy Milán király egyszer öt barátjával együtt ebédelt és összesen 7200 frankot fizetett ki. Az ebéd a virágokkal és borralalókkal együtt mintegy 10.000 frankba került. Midőn Londonban az Amphitryon-Clubot megnyitották, egy tizenkét teritékű ebédért 215 font sterlinget, vagyis mintegy 5200 koronát fizettek. Rekordszámba ment az a lakoma is, melyet Gudala József londoni ügyvéd adott a Amphitryon-Clubban abból az alkalomból, hogy London városának egy koloszsalis pörét megnyerte. A lakomán 37 vendég volt jelen, köztük lord Rotschild és több miniszter. A számla 1000 font Sterlinget, vagyis több mint 24.000 koronát tett. Ugyanekkora összeget adott ki Astor amerikai milliomos, mikor a walesi herceget látta vendégeül 24 más személyiséggel együtt. Ugyancsak az említett főpinczér beszéli, hogy egy amerikai ujságrözus Bignonnál minden ebéd alkalmával 1000 frank borralalót adott a főpinczérnek. Az orosz nagyhercegek rendszeren 4—500 frank borralalót adnak, míg az előkelő párisi ember Bignonnál legalább is 100—100 frank borralalót ad minden pinczérnek.

Mire jó a cserebogár? A külföldön s már a szomszédos Ausztriában is szokás az, hogy a cserebogarak összefogására díjakat tűznek ki. Így például Stockerauban, a híres borsó hazájában, a község egy hektoliter cserebogárért 2 forintot fizet, egy hektoliter cserebogár-pajorért pedig 10 forintot. Ily helyeken eddig a cserebogarat ki szokták önteni, ami annyiban czélszerű eljárás, mert az állatokban igen sok a fehérjeféle anyag. Csakhogy ujabban rájöttek, hogy ezt a fehérjét sokkal jobban is lehet értékesíteni azáltal, ha azt a baromfinak adjuk, mintsem ha azt elrothasztjuk. A baromfi főtakarmányát rendszerint növényi részek képezik, de a nekik s főleg a tojóknak okvetlenül szükséges fehérjét más anyagokban olcsóbban megkaphatjuk, mint a gabonában. Ily anyagok: a hushulladékok, vér a vágóhidakról, rovarok, férgek s így a cserebogár is. E rovar az idén megint nagy mennyiségben lép fel sok helyen, itt volna tehát az alkalom a baromfit neki annyira megfelelő takarmánnyal huzamosabb időre ellátni olyformán, hogy az összefogott cserebogarakat leforrázva megöljük s aztán a napon vagy a kemenczében megszáritjuk. Ily módon egy csapással nemcsak két, de három legyet is üthetünk egyszerre.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

Őszi napon.

*Alvófélben a természet,
Minden oly bus, oly csendes.
Nem süt a nap s fent a légben
Vig pacsirta nem repdes.*

*Kint ülök a határdombon,
Összetéve kezemet
S nézem a nagy puszta fölött
Szálló szürke felhőket.*

*Fejem fölött vándordarvak
Hasitják a hüs leget;
A vezérük bus röptében
Már más hazát emleget.*

*Nagy vágy fogja el a szívem:
Velük menni, óh velük!
Mily jó, kiknek két hont adott,
Két menhelyet végzetük.*

*Boldog lények — két honuk van,
De csak egy az embernek . . .
Nem sok ez is? Hiszen vannak,
Kik ezzel sem törődnek!*

*Nem úgy, mint a vándormadár,
Mely most innen távozik,
De szívének melegével
Ismét visszavágyódik.*

Szeles András.

Az áruló.

Regény.

— Irta: M. Z. —

(Folyt.)

— És azt nem hallottad, hol, milyen fogásra készül Taylor?

A megszólított előbb körültekintett s csak amikor látta, hogy senki sem figyel rájuk, adott választ.

— Nem messze innen, talán öt napi járőföldnyire délnek, van egy tágas és gazdag farm. Távol esik minden emberlakta helytől, de dusan van megáldva minden jóval. Ezt akarja Taylor a maga számára lefoglalni. Már mint az ő módja szerint. De nem maga hajtja végre a foglalást, hanem Charlie Lockwoodot bizta meg vele, a zsákmányból bő osztalékot ígérve hű czimborájának. A kormány megígérte neki, hogy semmi baj sem lesz belőle, csak az itteni dolog sikerüljön majd. Félek azonban, hogy már megint késedelmeskednek. A katonáknak messze vidéken még semmi hire, a búroknál azonban észrevettem, hogy minden nap újabb, idegen arcok merülnek fel. Ha Taylor szombatig meg nem érkezik, aligha dugába nem dől a szép terv.

A beszélő hirtelen elhallgatott, mert az ivóban akkora csöndesség támadt egyszerre, mintha valami

rendkívüli esemény bilincselte volna le az általános figyelmet.

Pedig nem történt semmi különös dolog. Legfeljebb annyi, hogy váratlanul egy merőben szokatlan alak toppant be a korcsmába. Egy rendkívül magas, vállas férfi, simára borotvált arczeccsal, kifogástalan, jó öltözékben. Ha egyéb dolog nem, hát ez a két utóbbi már magában véve elégséges lett volna, hogy ebben a züllött társaságban feltűnést keltsen.

Az idegen, akiben mi régi jó ismerősünket, Maston urat látjuk viszont, szó és köszönés nélkül leült egy üres padra és italt rendelt. Nem csak a bentlévők szemei irányultak mind feléje, hanem ő is sorra kezdte az arcokat vizsgálni. Tekintetének nyíltsága, fellépésének nyugodt szilárdsága annyira imponáltak ennek a vad kompániának, hogy sokan közülök másfelé fordították szemeiket, amint feléjük nézett.

Többeknek feltűnt, hogy az a bizonyos ember, akit az egyiktől csak az imént hallottunk »sápadt pófajú, szakálas francziának« említeni, az idegen bejötte után nagy sietséggel felkelt és távozott az ivóból.

M. Maston, miután végig fürkészte a jelenvolt arcokat és kóstolt az eléje tett pálinkából, fizetett és szó nélkül, amint jött, távozott ki a sötét éjszakába.

Az ivó vendégei, alig zárult be Maston után az ajtó, legnagyobbreszt izgatottan ugráltak fel helyeikről és egymástól kérdezték, hogy ki volt ez az ember, mit keres a bányatelepen?

Mintha jóvá akarták volna tenni egymás előtt azt a gyöngeségüket, amelyet az idegennel szemben tanusítottak volt, mindnyájan egyszerre kezdtek lármázni.

— Valami kém lesz!

— Nem; hanem a déli burok közül való, aki bányatelepet keres!

— Az ám, bányatelepet; ostoba beszéd. Férfiakra van szüksége, amolyan kemény ficzkókra, mint mi vagyunk. Ma csak körülnézett, de holnap már válogatni fog közülünk.

— Hová, minek, te?

— Hát fel, az északi vadonokba. Bizonyosan új telepek után kutat.

Igy tartott ez egy ideig, miglen a zaj mind alább hagyott s a korábban említett két beszélgető köré kezdtek csoportosulni az emberek. Ott azután már csak egy vitte a szót. Az, aki oly benfentesnek látszott a készülő dolgok tekintetében.

— Ha nem üvöltöttetek volna keresztül-kasul, mint a sakalok, mikor prédán marakodnak, már régen megmondottam volna nektek, hogy kicsoda az az ember. De hát nem hagytok szóhoz jutni senkit!

— Halljuk Bobot, halljuk!

— Hát megmondom nektek. Ez a férfi, akit itt láttatok, sem nem bur, sem nem afrikander, sem nem angol. Hanem egy igen jámbor amerikai.

— Jámbor? Akkor mit keres itt, ebben a kietlen vadonban?

— Tökfilkó vagy, Jessie, ne papolj közbe. Ő tudja, hogy mit keres. én is tudom, hogy mi járatban van. Taylortól hallottam a multkor, Pretóriában.

Téged bizonyára nem. Nincs is közöd hozzá, sem neked, sem a többieknek.

— Hohhó, nem úgy áll a dolog Itt semmiféle titkolódzásnak nincsen helye. Magunk között vagyunk, aki itt titkolódik, az nem a mi barátunk. Bob kezd egy idő óta nagyon gyanusan viselkedni! Fenhéjazóan!

Ilyen és ezekhez hasonló kiáltások röpködtek a levegőben, mikor Bob nem volt hajlandó a felszigazott kíváncsiságot kielégíteni. De végre is engedni volt kénytelen.

— No, ha minden áron tudni akarjátok, hát majd megmondom. Ez az ember egy gyermeket keres. Egy leánygyermeket, az ő gyermekét, akit sok évvel ezelőtt hurezoltak el a házából. Még pedig a saját anyja szökött el vele, meg egy délczeg katonatiszttel. A katonatisztet bizonyára többen ismeritek.

Ki az? ki az? — hangzék kórusban.

— Charlie Lockwood. Aki néhány nap mulva közöttünk lesz.

— No ebből alighanem baj fog támadni — véle az egyik hallgató.

— Nem fog támadni — felelé váratlanul egy hang a beszélgetők csoportja mögött.

Mindnyájan meglepetve fordultak hátra. De a következő perczen kitörő üdviválgás majd szétvetette a szerény bodé falait.

Taylor állott előttük, James Taylor, a minden kalandorok ismert vezére. Sápadt volt mint aki a sirból jött elő.

— Nem fog baj támadni — kezdé újból — mert Charlie Lockwood — meghalt.

(Folyt. köv.)

Egy gyilkosság története.

Francia eredeti után.

(L.) A hideg novemberi jeges esőben, a gázlámpák halvány fénye által alig világított utcán csak itt-ott tünedezett fel egy-egy köpenybe burkolt vagy esernyő alatt siető alak.

A sarkon a rossz idő daczára egy férfi várakozott s időnkint nyugtalan pillantásokkal kémlelte az utcát.

Hirtelen egy siető alak ütődött hozzá s fejét felvetve, meglepetve kiáltott fel:

— Hogyan! Bálnay te vagy? . . . Mi az ördögöt keresel itt e rossz időben?

— Én? hebegé a másik, megzavarodva a véletlen találkozás folytán . . . Én? . . . Sétálok.

Barátja önkénytelenül is felkaczagott.

— No hát! mondhatom furcsa időt választottál hozzá!

S elsietve még visszakiáltott:

— Jó mulatságot! Csak vigyázz, hogy meg ne ázzál!

Bálnay, ki szelid arczu, magas sugár fiatal ember volt, felelet helyet megfordult s továbbra is nyugodtan türte, a mint az Istenverte időben az eső arczát verte s a zivatart észre se látszott venni.

Mindazonáltal látszólagos nyugodtsága daczára, igen izgatott volt; szemeit a sötét utcába meresztette, s látszott rajta, hogy türelmetlenül vár valakit.

A nagy templom órája tizet ütött, s emberünk kétségbeesett mozdulatot tett.

Azon tűnődött, hogy »ő« nem fog eljönni, talán visszariadt e rettenetes időtől, vagy a gazdája nem eresztette. Tehát napok óta előre kigondolt vallomásai, melyeknek meghallgatására »őt« kény-

szeríteni akarta, előre eltökélt öngyilkossági szándéka, hogy ha meghallgatásra nem talál, ha »ő« nem akar nevévé lenni — mind-mind kárba veszett volna! Minden erejét össze kell szednie, hogy még egy kísérletet tegyen. Pedig a mai lépésre is roppant nagy megerőltetéssel határozta el magát.

Bőrig átázva a hideg esőben, a fiatal ember már távozni készült, de még egy utolsó pillantást vetett a vízzel borított sötét utcába, midőn léptek zajára lett figyelme, s a távolban egy esernyő alatt közeledő női alakot vett észre.

Felismerte — vagy talán megsejtette, hogy ő az, s elébe szaladt.

A nő megrebbent az utját elzáró férfi láttára s megállott.

— Ne ijedjen meg Jenny kisasszony, mondá bátortalan hangon a fiatal ember.

A fiatal leány némileg megnyugtatta, de azért meglepetve, halkan felsikoltott:

— Oh! ön az szomszéd! . . . Mit csinál ön itt?

— Magát vártam.

E válaszra Jenny önkénytelenül felkaczagott; üde, csengő kaczagása visszhangzott a néptelen utcában; majd elcsöndesedve folytatta utját, s az őt alázatosan követő fiatal emberhez így szólt:

— De hát miért jött ide?

— Hogy szerelmemről beszéljek kegyeddel.

— Oh!

Majd komolylyá vált hangon s félig szemrehányólag folytatta:

— Ily órában uram, nem szokás egy fiatal leányt megszólítani azért, hogy szerelmet valljunk neki.

— Bocsánat . . . bocsánat, ne haragudjék reám, de más módot nem találtam erre . . . Megtiltotta, hogy reggel a lépcsőházban megszólítsam, mert fél, hogy jó hírnevét teszi kockára; nappal a műhelyben van; vasárnap nem hagyja el szobáját, csak-hogy velem ne kelljen találkoznia . . . Így tehát . . .

— Így hát megérthette volna, hogy nem óhajtok bizalmasabb viszonyba lépni önnel.

Bálnay felindulástól remegő hangon válaszolt:

— Jenny kisasszony! ne ejtsen kétségbe; annyira szeretem magát s végtelenül boldoggá tenne, ha feleségül jönne hozzám!

— Ön játékot üz velem! nem szokott az ember szerelmes lenni egy olyan fiatal leányba, akit nem ismer.

— Én szebbnek, kedvesebbnek, dolgosabbnak ismerem magát mint akárkit, hát nem elég ez?

— Két év óta szomszédok vagyunk, hiszi-e hogy azok, kik férj és feleség lesznek, jobban ismerik egymást, mint mi?

— Megengedem, de én nem akarok férjhez menni.

— Oh! Jenny kisasszony! kiáltott fel kétségbeesett hangon, hát oly gyűlöletesnek talál engem?

— Azt nem mondhatom, Bálnay ur, mondá szelidebb hangon, de így nagyon boldognak érzem magamat s nincs reá szükségem, hogy zsarnokommá tegyek valakit.

Egy magas ház előtt megállva, kétszer csöngetett s miután látta, hogy a fiatal ember is megállott, kissé boszusan így folytatta:

— Remélem, nem szándékozik velem egyszerre hazajönni? . . . Mindjárt pletykába kerülnék! . . .

— Hát kívül maradjak? . . . Pedig már bőrig vagyok ázva! . . .

Jenny megfordult s kétségbeesett arczát, víztől csepegő ruháit látva, megszánta.

— Ugy hát siessen! Nem akarom lelkemre venni, hogy miattam tüdőgyuladást kapjon.

Ezzel gyorsan felszaladt a lépcsőn s meg sem állott, míg padlásszobáját el nem érte, mert — bár indokolatlanul — félt a sötét folyosókon együtt haladni ez emberrel, kiről tudta, hogy szereti őt.

Bálnay becsapta maga után az ajtót, s a hidegtől reszketve, fájdalomtól összetört lelkével lassan haladt fel a lépcsőn.

II.

A pipafüsttől teljesen ködbe borult órszobában nyugvóhelyeiken heverésztek, vagy az asztalra könyökölve szundikáltak a rend őrei; kívülről behallatszottak az ajtó előtt sétáló őrszem egyhangú léptei, midőn hirtelen egy sápadt, alig lihegő, tévetegetkinetű ember rohant be; ruházata rendetlen volt s rekedt hangon, csaknem szavalva kiabált:

— Fogjanak el engem! . . . Megöltem azt a leányt, a kit szerettem . . . Fogjanak el! . . . Borzadok önmagamtól!

A rendőrök egy szempillantás alatt talpon voltak, körülvették az érkezőt, s az őrmester kardját felkötve parancsolta:

— Siessetek a biztos urért!

— Igen, hívják ide a biztos urat, ismételte gépiesen az idegen. És bűnének sulya alatt összeroskadva, egy székre rogyott.

Csakhamar megérkezett egy szikár, komor tekintetű, feszes ruhába bujtatott egyén s katonásan viszonzva embereinek köszöntését, leült egy asztalhoz és rideg hangon megszólalt:

— Hol van a gyilkos?

— Itt vagyok, szólalt meg maga az ember, s felállva az asztalhoz közeledett.

— Mi a neve, kora és foglalkozása?

— Bálnay József, 25 éves és könyvelő vagyok.

— Lakása?

— Ferencz-utca 40.

— Ön egy nőt gyilkolt meg?

Bálnay zokogásba tört ki.

— Igen . . . a szomszédnőmet . . . Jenny kisasszonyt.

— Miért ölte meg?

Bálnay csak hebegve tudott válaszolni.

— Szerettem, mint egy örült! Nem élhettem nélküle! Viszonzatlan szerelmem annyira gyötört, hogy néha csaknem eszemet vesztettem . . .

Egy pillanatra elhallgatott s azután tragikus hangon folytató.

— Tegnap este visszautasított; kétségbeesve otthon zokogásba törtem ki. Azt hittem, hogy az álomban enyhülést találok, s lefeküdtem; de rettenetesen szenvedtem, forró láz gyötört, s nem voltam képes elaludni. Erre felkeltem, s azon hiszemben, hogy küszöbe előtt feküdvén, talán könnyebbülést találok, letérdeltem ajtaja előtt. Amig csöndes lélegzését igyekeztem meghallani, egy holdsugár világította meg a sötét folyosót s észrevettem, hogy a kulcsot benne feledte a zárban. Ez a fényes kulcs valósággal hipnotizált; nem bírtam szememet levenni róla, s ellenállhatlan erővel arra kényszerített, hogy hatoljak be a szobába . . .

Bálnay hangja remegni kezdett.

— Lábujjhegyen beléptem a szobácskába . . .

Óh! Mily szép volt így csöndesen szunnyadva; olyan volt mint egy Madonna! . . . Reszketve közeledtem hozzá, hogy közelebből lássam, midőn észrevettem,

hogy száját megvetőleg félrehuzza; még álmában is megvetett, s így szólt hozzám: »Nem leszek a te feleséged, s te meghalsz szerelmedben!« Ekkor biztos ur . . .

Bálnay térdre rogyott.

— Ekkor elveszítettem az eszemet; megakar- tam magam boszulni a kegyetlenen, aki miatt ily régen szenvedek. Olyan voltam uram, mint egy örült. Dűhtől reszketve torkon ragadtam, s először érintett fiatal teste még jobban megrészegített, s addig szoritottam míg meghalt; halaványságában még szebb lett . . . feléje hajoltam és megcsókoltam.

Ezután felegyenesedve, mintegy megkönnyeb- bülve s csaknem örvendező hangon folytatta:

— Végre megadtam neki azt a csókot, mely után ajkaim hónapok óta szomjuhoztak!

De a bűne feletti fájdalom ismét erőt vett rajta, s kezeit tördelve kiáltozott:

— Óh én nyomorult! öljenek meg kérem, ölje- nek meg!

Azután összerogyott s mozdulatlanul elterült a földön.

III.

A biztos rendeletére felemelték a bűnöst, s megindultak a helyszínére. A csöngetésre a kapus kidugta fejét az ajtón s nyugtalanul kérdé:

— Ki az?

Egy hang válaszolt:

— Rendőrbiztos vagyok; itt e házban egy fiatal leányt gyilkoltak meg, s vizsgálatra jöttem embereim- mel együtt.

A jámborképű kapus csaknem hanyatt esett.

— Lehetséges lenne?

— Igen, a hatodik emeleten . . . Jenny kisasz- szonyt.

— Óh! Istenem! Istenem!

— Hallgasson! parancsolá a biztos, nem szük- séges ily kora reggeli órában az egész háznépet feliasztani . . . Vezessen bennünket.

Mind a négyen csöndesen haladtak a kapus által világított lépcsőn s a padlásszobákhoz érve, a kijelölt ajtó előtt megállottak.

A kulcs csakugyan benne volt a zárban.

Azonnal behatoltak.

A kis szobában minden a legnagyobb rendben volt; semmi nyoma sem volt a rettenetes bűntény- nek. Az áldozat mozdulatlanul, mintha boldog álma lenne, feküdt ágyán. A hófehér párnára omló fekete hajfürtökkel körített kedves arc egészen nyugodt volt.

— Szegény leány! mondá a házmester, olyan szelid volt.

— Bizony, szegény fiatal leány, mondá köze- lédve a biztos, rettenetes halált szenvedett!

De a mint reá hajolt, hogy a fojtogatás nyo- mait vizsgálja, hirtelen meglepetve felkiáltott:

— Lélegzik!

E kiáltásra a meggyilkolt nagy szeméit fel- nyitva, egy pillanat alatt felegyenesedett s a rémü- lettől hátráló négy ember láttára sikoltozni kezdett:

— Segítség! Segítség!

A kapus ijedtségéből magához térve, s látva, hogy nem halottal van dolga — közelebb lépett s megnyugtatón igyekezett:

— Ne féljen kisasszony! ne féljen! én va- gyok itten.

Felismerve a kapust, Jenny magához tért ijed- ségéből.

— Miért van ez a sok ember a szobámban? Mi történt? Miért költöttek fel?

— A rendőrbiztos van itt, ki a kegyed halálát akarta megállapítani!

Jenny annyira elrémült arczezal nézett reá, hogy a biztos sietett őt megnyugtatni s mosolyt erőltetve ajkaira, így szólt:

— Kisasszony, most már nincs mitől félnie, s higgye el, hogy boldogok vagyunk, hogy a gyáva merénylő nem hajthatta végre rettenetes tettét . . .

A szegény leány perczről-perczre jobban belezavarodott, az egészről semmit sem értett, s két kezébe fogta a fejét.

Talán hirtelen elveszítette az eszét?

Rémülettől fulladozó hangon kérdé:

— Micsoda merénylő?

— Hogyan kisasszony! hát nem emlékszik reá, hogy egy Bálnay nevű ember meg akarta kegyedet fojtani?

— Bálnay ur . . . meg akart fojtani engemet! . . . Engemet? . . . Ki beszélte önnek ezt az utálatos hazugságot?

— A bűnös maga!

— Nem értem!

A meglepetéstől mind az öten némán bámultak egymásra, s nem tudták, hogy micsoda boszorkányság van a dologban.

IV.

A biztos tért először magához, de roppant ingerelte ez a titokzatos ügy s azonnal meg akarta oldani a rejtélyt, hogy ez az ember, aki így bolondá tette a hatóságot, elvehesse méltó büntetését.

Amint az őrszobába érkeztek, Bálnay az orvos gondozása alatt már magához tért lázas állapotából; roppant meglepetve bámult maga körül, de semmit sem értett az egész dologból; hiába hozta emlékébe a biztos, hogy milyen bünténnyel vádolta önmagát — azt állította, hogy semmire sem emlékszik.

Az orvos megmagyarázta erre, hogy jelen esetben egy lázas képzelődésről van szó, ami nem olyan nagyon ritka dolog; Bálnay lázas állapotában megálmodta a büntényt, s a képzelődés behatása alatt feljelentette önmagát, mert képzelt bűnének terhét nem volt képes elviselni.

— De hogy idáig jusson, folytatá az orvos, roppant nagy felindulás érhetne és nagy fájdalma lehetett.

E kijelentésből értette csak meg Jenny, hogy mennyire szerette őt e fiatal ember; szívéből édes könyvek toltak szemeibe, s Bálnay halovány arczára tekintve, megindult lelke legyőzte eddigi ellenállását s a szegény fiú kezét megfogva, alig hallhatóan ezt sugta neki:

— Vigasztalódjék Bálnay: férjhez megyek a gyilkosomhoz!

ANEKDOTÁK.

Bizalmatlan. Beállit a takarékpénztárba a gazdag paraszt s kéri betétjének és kamatainak visszafizetését, amelyet azonnal ki is fizetnek neki. Ő azonban nem vágja zsebre, hanem azt mondja a pénztárnoknak:

— No most megint visszateheti. Csak látni akartam, hogy megvan-e még a pénzem?!

Vendéglőben. *Vendég:* Pinczér, mit csináljak ezzel a tojással? Rosszul lesz az ember, ha megszagolja!

Pinczér: Kérem, nem is szagolni való az, hanem megenni!

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Szrubián Ede, T.-Kubin, 3 korona 68 fillért; *Szepessy József, Solyom*, 6 korona 50 fillért; *Horváth Gábor, Csála*, 7 koronát; *Babos Gábor, Szombathely*, 13 korona 50 fillért, főlőleg 1 korona 50 fillért; *Erős Imre, Murány*, 22 korona 40 fillért; *Szelkó János, M.-Hosszurét*, 26 korona 20 fillért; *Egyházy János, Esztergom*, 28 korona 60 fillért; *Vécsei Frigyes, Budapest*, 82 korona 4 fillért köszönettel nyugtázzuk, megfelelően elszámoltuk. — *Mayer József, Nógrád*, július hóra, főlőleg 2 korona 60 fillér; *Szabó János, Felistál-Nyárasd*, augusztus és szeptember hónapokra; *Hajdu György, Kevele*, augusztus, szeptember és október hónapokra; *Hajdu Györgyné, Kevele*, augusztus, szeptember és október hónapokra; *Maár Ferencz, Nebojsza*, augusztus, szeptember és október hónapokra, főlőleg 20 fillér; *Glazer Béla, Szolnok*, szeptember és október hónapokra; *Csonka Imre, Szeged*, szeptember és október hónapokra, főlőleg 1 korona 40 fillér; *Simon Ede Dániel, Perjámos*, október hóra; *Halász Sándor, B.-Ujfalú*, október hóra; *Schill Károly, B.-Berény*, október hóra; *Barabás Károly, Belovár*, október hóra; *Kakuszy Antal, Karánsebes*, október hóra; *Wieszczyk Henrik, Zólyom*, október hóra; *Darvas György, Selyp*, október hóra; *Fehér Ernő, Palota*, október hóra; *Veres Ádám, Budapest*, október hóra; *Házler Péter, Selyp*, október hóra; *Gondos Mór, Budapest*, október hóra; *Mohári Imre, Ujpest*, október hóra; *Jurasek János, Losoncz*, október és november hónapokra; *Horváth Zoltán, Betlér*, október és november hónapokra; *Sebestyén Sándor és Sándorné, Paks*, október és november hónapokra; *Dudás György, Pleternicza*, október és november hónapokra; *Kocsis Lőrincz, Gyéres*, október és november hónapokra; *Kis Gábor, Kis-Bocskó*, október és november hónapokra; *Dobi Ervin, Nagy-Bánya*, október és november hónapokra; *Jánoscsák János, Kassa*, október és november hónapokra; *Kovács Lajos, M.-Vásárhely*, október és november hónapokra; *Beszédits Sándor, Hatvan*, október és november hónapokra; *Csáky István, Arad*, október és november hónapokra; *Strangfeld Ferencz, Zólyom*, október és november hónapokra; *Révész Károly, M.-Méhes*, november hóra; *Jódál Gyula, Török-Becse*, november hóra; *Polcz József, Budapest*, július, augusztus, szeptember, október és november hónapokra; *Zseleznyik Antal, Selyp*, augusztus, szeptember, október és november hónapokra, főlőleg 40 fillér; *Plavetz Gyula, Orosháza*, szeptember, október és november hónapokra; *Kovács Károly, Ungvár*, szeptember, október és november hónapokra; *Komáromi János, Kassa*, október, november és december hónapokra; *Lendvai Mihály, Hadház*, november és december hónapokra; *Halmi Sándor, Zágráb*, november és december hónapokra; *Kovács Károly, Csenger*, november és december hónapokra; *Huber Ede, Felső-Nyék*, december hóra; *Hullmann János, Petrozsény*, szeptember, október, november és december hónapokra; *Werner Dániel, Zágráb*, november, december és január hónapokra; *Lászlófi László, Nagy-Mihály*, november, december, január, február, márczius, április, május, június, július, augusztus és szeptember hónapokra könyveltük. — *Deák Rencsisovszky József, Nagy-Becskerek*. Szívesen tettünk eleget kérelmének.

Felelős szerkesztő: **Temesváry Alajos.**

Kalauz

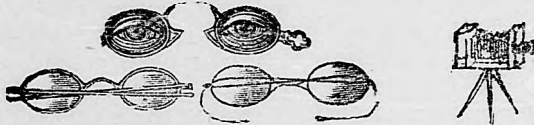
cserélni óhajt a miskolci üzletvezetőség területéről vagy Budapestre vagy Szabadkára. Szives ajánlatokat e lap kiadóhivatalába kér.

HATSCHÉK BÉLA

utóda: FRISCH IGNÁCZ

lát- és műszerész

BUDAPEST, csak VII., Erzsébet-körút 5. sz.
(a New-York kávéháztól 2-ik ház).

Látszerészeti cikkekben, emberi műszerek minden színben 10 koronától feljebb (műszerek betételeért külön díj nem lesz számítva).

Szemüvegek, orrsíptetők, minden szemhez külön vászva 2 koronától feljebb.

Színházi és tábori látcsövek, börtokkal 10 koronától feljebb.

Légszámológépek, különböző célra szolgáló hőmérők stb. 1 koronától feljebb.

Rajzeszközök, mérőszalagok, mérőpálcák, szintezők stb.

Fényképezési cikkekben kézi és állványos kamarák a hozzá szükséges kellékekkel gyári áron (sötét szoba használat- és tanításért külön díj felszámítva nem lesz).

Villamos házi sürgöny és telefonok berendezése és azok jókarban tartása ép úgy a

Villamos világítási berendezések vagy azok átalakítása stb. a legolcsóbb áron számítva.

Arjegyzékemet az üzletemben díjtalanul adom.

Vidékre bérmentve küldöm.

☛ Központi telefon-összeköttetés 62—87. ☛

A »Kitartás« egyesület tagjai, tagsági jegyük felmutatása ellenében, 15% árkedvezményben részesülnek, mely kedvezményből csak a fényképezési papírok és cikkek vannak kizárva.

Raktárnok

cserélni óhajt különösen az erdélyrészi vonalon fekvő állomások egyikére. Szives ajánlatokat kér e lap kiadóhivatalába.

4 liter

kitünő borókapálinka

korona 8.40

4 liter

kitünő gyógyfüves likőr

korona 11.—

bérmentve utánvétellel szállít

Cornides Károly Felka

Szepes-megye.

Eladó telek.

Dunakesz állomástól félórnyira fekvő Kis-Alag (Kundháza) telepen 600 □öles szép fekvésű telek szabad kézből eladó. Czim: Budapest, Csengery-utca 45. sz., III. em. 24.

TANKÖNYV

A VASUTI ALTISZTI KÉPESÍTÉSHEZ.

TARTALMA: I. Történelem.
II. Földrajz.
III. Természetan.
IV. Számtan.
V. Mértan.

Irta: **KERTÉSZ ÁRMIN**
m. kir. áll. vasuti hivatalnok.

A könyv megrendelhető szerzőnél, Budapest, Dohány-utca 28. sz. és lapunk kiadóhivatalában.

☛ Bolti ára 2 korona 20 fillér. ☛

A »Kitartás« tagjai és előfizetői megrendelhetik kiadóhivatalunk útján 1 korona 60 fillér kedvezményes áron.

Hirdetmény.

Ezennel közhírré tétetik, hogy miután a Magyar Királyi Pénzügyminiszterium ellenőrző közegei a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték (IX. sorsjáték) I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főelárúítóknak elárúítás végett kiadattak.

Az I. osztály huzása 1901. november hó 21-én és 22-én tartatik meg. A huzások a Magyar királyi ellenőrző hatóság és királyi közjegyző jelenlétében, nyilvánosan történnek a huzási teremben (IV., Eskü-tér, bejárat a Duna-utca felől). — Sorsjegyek a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték valamennyi elárúítóinál kaphatók.

Budapest, 1901. évi október hó 27-én.

Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Igazgatósága.

Lónyay.

Hazay.